

общественные отношения. Главный результат информатизации – создание и развитие глобального информационного пространства.

1. Вершинская О. Н. Существующие модели построения информационного общества / О. Н. Вершинская [электронный ресурс] / Режим доступа: <http://www.iis.ru/infosoc/emag.nsf/BPA/>
2. Доповідь про стан та розвиток інформатизації в Україні за 2009 р. Кабінет Міністрів України [електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/>
3. Ершов А. П. Информатизация: от компьютерной грамотности к информационной культуре общества / А. П. Ершов // Коммунист. - М., 1998. - №2 - с. 82-92.
4. Колин К. К. Фундаментальные основы информатики: социальная информатика / К. К. Колин - М.: Академический Проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2000. - 350 с.
5. Урсул А. Д. Путь в ноосферу. Концепция выживания и устойчивого развития цивилизации / А. Д. Урсул - М.: Луч, 1993.
6. Шевчук О., Голобуцкий О. «E-Ukraine»-«Електронна Україна» [електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.e-ukraine.org.ua/book/avtori.htm>
7. Nora S., Minc A. The Computerisation of Society. A Report to the President of France. Cambridge, L., 1980.

УДК 911.3

Смирнов І.Г.

МИТНИЙ КОНТРОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ТУРИСТОПОТОКІВ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Розкрито особливості прикордонно-митних вимог до міжнародних туристів та особливості проходження митного контролю в країнах Європейського союзу.

Shown regularities of border and customs requirements to international tourists as well as specialities of customs control procedure in the countries of European Union.

Постановка наукової проблеми. Євросоюз має свої конкретні митні вимоги до міжнародних туристів згідно Митного кодексу ЄС. Італія, як і Велика Британія є членами ЄС, отже, повинні дотримуватись вимог Митного кодексу ЄС при здійсненні митного контролю міжнародних туристопотоків на своїх кордонах. Розкриємо ці особливості на прикладі Великої Британії. Велика Британія або Об'єднане Королівство Великої Британії та Північної Ірландії вважається батьківщиною сучасного туризму. Англієць Томас Кук першим у світі з 1840 року започаткував організовану туристичну діяльність: здійснював екскурсійні поїздки туристичних груп, видавав путівники до кожної подорожі. З 1856 р. туристичні подорожі до країн Західної Європи фірма Кука робить регулярними. Цю дату, зазвичай, вважають початком розвитку міжнародного туризму. Сучасна Велика Британія належить до провідних туристичних держав світу. Вона – беззаперечний лідер серед країн Північної Європи як за міжнародними прибуттями, такі за обсягами надходжень від туризму, які перевищують нині 25 млрд. євро. Потік туристів до країни постійно зростає і нині перевищує 30 млн. осіб, що складає майже 7 % від загально-європейського та майже 4 % від загальносвітового обсягу міжнародних прибуттів.

Велика Британія – країна з давньою історією і багатою культурою, які матеріалізовані в численних пам'ятках архітектури, археології, що стало основою для розвитку сучасного пізнавального туризму. Із них 27 занесені до списку світової спадщини, створеного під егідою ЮНЕСКО, і ще подані заявки на включення 17 об'єктів. Понад 10 % території Великої Британії займають природоохоронні території – національні парки та ландшафтні території.

Отже, Велика Британія, як країна із значними туристичними ресурсами, приваблює з кожним роком усе більше туристів. Це стосується і туристопотоку з України. Але як держава – член Європейського союзу, Велика Британія має жорсткі митно-прикордонні вимоги до туристів, що приїжджають до неї з інших країн. З особливостями цих вимог повинні бути добре ознайомлені українські туристи, щоб не потрапити в неприємні ситуації, причиною яких може бути елементарне незнання сучасних вимог Європейського союзу до перевезення туристами товарів, валюти, тварин, а також особливостей проходження прикордонного та митного контролю в країнах-членах ЄС та конкретно у Великій Британії, де є своя специфіка.

Літературні джерела та публікації з теми статті охоплюють праці автора з митної логістики та логістичної організації митного контролю туристопотоків [1; 2; 3; 4], сайти Митної та Прикордонної служб Великої Британії [5; 6; 7] та інші матеріали [8; 9; 10].

Метою статті є розкрити особливості митних вимог до туристів та особливості проходження митного контролю в країнах Європейського союзу (на прикладі Великої Британії) та ознайомити з ними туристів та працівників туристичної галузі в Україні.

Виклад основного матеріалу. Потрапити до Великої Британії туристи можуть за допомогою засобів повітряного, залізничного, морського та автомобільного видів транспорту. Найпопулярнішим серед міжнародних туристів, які прагнуть відвідати цю державу, є повітряний транспорт, що пояснюється не тільки острівним положенням країни, але й тим, що британські авіакомпанії пропонують цілком доступні тарифи. Тому після лібералізації повітряного транспорту (що Об'єднане Королівство здійснило одним з перших у Європі) кількість авіапасажирів постійно зростає. Британська авіакомпанія «British Airways» за декілька років стала першою в Європі та п'ятою в світі, придбавши акції декількох закордонних компаній (серед них British Caledonian, Aeroflot, TAT, TWA). Повітряні перевезення також виконують компанії British Midland та Air UK, а також регіональні компанії Brit Air, Regional Air Lines та інші. Окрім цього багато британських туроператорів створили свої власні авіакомпанії, пропонуючи чартерні рейси (серед них Britannia, Thomson тощо). Лондонський аеропорт «Хітроу» (англ. - Heathrow) є найбільшим в Європі та третім у світі за обсягом пасажироперевезень (у 2009 р. – 63,5 млн.) після американських «Хартфілд-Джексон» в Атланті та «О'Хара» в Чикаго (табл. 1). В Лондоні працює ще чотири аеропорти – Гетвік (Gatwick, 30 млн. пасажирів у 2009 р.), Станстед (Stansted), Лутон (Luton) та Лондон-

Сіті (London City Airport). Серед інших великих міжнародних аеропортів Великої Британії можна відзначити Манчестер Інтернешнл, Бірмінгем Елмдон, Глазго.

Таблиця 1. Пасажиропотоки найбільших аеропортів світу в 2009 р.

Місце	Місто (код аеропорту)	Всього пас.	Зміна (у % до 2008 р.)
1	АТЛАНТА (ATL)	79 086 792	2,9
2	ЧИКАГО (ORD)	69 508 672	4,4
3	ЛОНДОН (LHR)	63 487 136	0,2
4	ТОКІО (HND)	62 876 269	2,9
5	ЛОС-АНДЖЕЛЕС (LAX)	54 982 838	-2,2
6	ДАЛЛАС/«ФОРТ-УОРТ» (DFW)	53 253 607	0,8
7	ФРАНКФУРТ-НА-МАЙНІ (FRA)	48 351 664	-0,2
8	ПАРИЖ (CDG)	48 220 436	-0,3
9	АМСТЕРДАМ (AMS)	39 960 400	-1,9
10	ДЕНВЕР (DEN)	37 505 138	5,2
11	ФЕНІКС (PHX)	37 412 165	5,2
12	ЛАС-ВЕГАС (LAS)	36 285 932	3,6
13	МАДРИД (MAD)	35 854 293	5,7
14	ХЮСТОН (IAH)	34 154 574	0,7
15	МИННЕАПОЛІС/«СЕНТ-ПОЛ» (MSP)	33 201 860	1,8
16	ДЕТРОЙТ (DTW)	32 664 620	0,6
17	НЬЮ-ЙОРК (JFK)	31 732 371	6,0
18	БАНГКОК (BKK)	30 175 379	-6,2
19	ЛОНДОН (LGW)	30 007 021	1,3
20	МАЙАМІ (MIA)	29 595 618	-1,5
21	НЬЮАРК (EWR)	29 431 061	0,7
22	САН-ФРАНСИСКО (SFO)	29 313 271	-6,8
23	ОРЛАНДО (MCO)	27 319 223	2,5
24	ГОНКОНГ (HKG)	27 092 290	-20,0
25	СІЕТЛ (SEA)	26 755 888	0,2
26	ТОКІО (NRT)	26 537 406	-8,1
27	РИМ (FCO)	26 284 478	3,7
28	СІДНЕЙ (SYD)	25 333 508	4,0
29	ТОРОНТО (YYZ)	24 739 312	-4,6
30	ФІЛАДЕЛЬФІЯ (PHL)	24 671 075	-0,5

Щодо залізничного транспорту, то британська мережа залізниць є найстарішою в світі. Саме в Англії була здійснена перша туристична подорож потягом: у 1841 р. Томас Кук організував перший залізничний тур з Лейчестера (Leicester) до Лонгборо (Longborough). Британська мережа залізниць, що належала компанії «Британські залізниці» (British Railways), була приватизована в 1995 р. Якщо раніше вона була нешвидкісною та недостатньо електрифікованою (крім найважливіших ліній, приміром, Лондон-Едінбург), то нині всі великі міста з'єднанні та обслуговуються швидкісними електропотягами Inter City (середня швидкість руху 125 км/год.), а супершвидкі потяги Inter City 225 з'єднують Лондон з Батом (Bath), Брістолем (Bristol), Лідсом (Leeds), Ньюкаслем

(Newcastle), Йорком (York), Едінбургом (Edinburgh) та Абердіном (Aberdeen). Після відкриття тунелю під затокою Ла-Манш у 1994 р. потяги «Євростар» (Eurostar) дозволили з'єднати прямим залізничним сполученням Лондон з Парижем та Брюсселем. Нині ці напрямки планується продовжити до Роттердаму, Франкфурту-на-Майні та Едінбургу. З метою захисту мешканців графства Кент потяг тут рухається із зниженою швидкістю (125 км/год. проти 160 км/год. у тунелі).

Важливість морського транспорту зумовлена острівним положенням Об'єднаного Королівства. Саме британці збудували перший морський пором для автотранспорту в 1928 р. Нині Ла-Манш та Північне море являють собою найбільш жвавий морехідний простір (понад 70 млн. пасажирів на рік), що змусило вдатися до суворої сигналізаційної системи, щоб уникнути зіштовхування суден. Перевезеннями через протоку Ла-Манш займаються компанії PRO Ferries (Кале-Дувр, Гавр-Шербур-Портсмут), Stena Line, Sea France, Brittany Ferries та Hover speed (з суднами на повітряній подушці). Компанія North Sea Ferry здійснює сполучення Шотландії з Бельгією (Зебрюгге) та Нідерландами (Роттердам). Щоб скласти конкуренцію «човникам» (Shuttle), морські компанії запровадили пороми, які за комфортом не поступаються пасажирським круїзним лайнерам. Це такі, як «Pride of Dover», «Pride of Calais», «Pride of Kent» (обслуговують напрямом Кале-Дувр), «Pride of Portsmouth», «Pride of Le Havre» (обслуговують напрямом Гавр-Портсмут). Поступово такі судна перетворюються в супермаркети на воді (оскільки торгівля на них неоподатковується). Компанія «Stena Line» нещодавно почала перевезення пасажирів на великих катамаранах серії «Lynx» на новому напрямку «Дьєпп-Ньюхейвен». Головними морськими пасажирськими портами Об'єднаного Королівства є Дувр (Dover) – найбільший у світі пасажирський порт, що обслуговує понад 15 млн. пасажирів у рік, Рамсгейт, Портсмут, Плімут, Гарвіч, Гуль (Hull). Існує також безліч рейсів, що пов'язують Велику Британію, острови в протоці Ла-Манш та Ірландію, зокрема з Ліверпуля, Блекпула, Ланкастера, Саутгемптона, Пембрука, Торкі.

Крім цього, Об'єднане Королівство має 4900 км річок, які часто відвідують аматори водного туризму. Найбільша компанія Великої Британії з прокату вітрильних шлюпок «Crown Blue Line» успішно реалізує свої послуги на Темзі та у Франції. А компанії «Thames Line» належать численні річкові прогулянкові пароплавчики, що курсують Темзою в околицях Лондона.

Об'єднане Королівство має достатньо розвинуту мережу автомагістралей, особливо в промислових районах Англії. Всі міста (великі і не дуже) з'єднані системою високоякісних доріг, підстави якої були закладені ще за часів Давньоримської держави. Нині мережа швидкісних міжміських автобусів пов'язує Лондон з найвіддаленими регіонами країни. Однак іноземному туристу, що подорожує країною, доведеться звикати до

лівобічного руху (це данина традиціям дорожнього руху за часів Давньоримської держави).

Прикордонний та митний контроль туристопотоків у Великій Британії здійснюють Прикордонна агенція Об'єднаного Королівства (англ. – UK Border Agency), що відноситься до Міністерства внутрішніх справ Великої Британії (англ. – Home Office), та Служба доходів та мита Її Величності (англ. – HM Revenue&Customs). Їхнім фаховим гаслом та завданням є забезпечити безпеку державних кордонів та контролювати імміграцію. Для іноземних туристів, що прагнуть завітати до Великої Британії, ці структури видали серію листівок, де детально роз'яснюється, що турист може завозити до Об'єднаного Королівства, що заборонено завозити, а що слід обов'язково задекларувати Митній службі Її Королівської Величності. Без сумніву ці питання цікавлять і туристів України, оскільки туристообмін між нашими країнами щорічно зростає і все більше українських громадян прагнуть відвідати Об'єднане Королівство Великої Британії та Північної Ірландії. В свою чергу поступово зростає і кількість британських туристів, що відвідують Україну.

Українським туристам корисно знати, що більшість морських портів та летовищ Великої Британії мають три виходи (коридори): червоний, зелений та блакитний. Якщо турист прибув до цієї країни на автобусі, поромі чи літаком з відповідним багажем, то він (турист) повинен знати, який коридор обрати. Отже, блакитний коридор призначений для громадян держав-членів Європейського союзу, для яких не передбачено жодних обмежень чи заборон щодо їхнього особистого багажу. Зеленим коридором можуть скористатися громадяни (туристи) країн, що не належать до Європейського союзу, якщо: а) їхній багаж не перевищує дозволених меж – це, зокрема, стосується алкогольних та тютюнових виробів, інших товарів; б) туристи не мають з собою заборонених до завезення на територію Об'єднаного Королівства предметів. Червоний коридор рекомендується пасажирам у випадку, якщо: а) вони мають товари чи валюту, які підлягають обов'язковому декларуванню; б) везуть із собою комерційні товари (тобто призначені до продажу).

Розглянемо детальніше дію цих правил. Отже, подорожування в межах ЄС для громадян країн-членів не передбачає жодних обмежень щодо асортименту чи обсягів багажу туристів. Тобто до Великої Британії туристи-громадяни країн-членів ЄС можуть завозити будь-яку кількість різноманітних товарів, в тому числі, алкогольних та тютюнових виробів, м'ясних та молочних продуктів тощо – але в обсягах, призначених тільки для особистого використання туриста та транспортованих ним особисто. При цьому особисте використання включає як особисте споживання, так і подарунки. Якщо турист везе з собою алкогольні та тютюнові вироби з метою їхнього наступного продажу, то це розцінюється як комерційне призначення цього товару. До громадян країн-членів ЄС не відносять мешканців Канарських островів (хоча вони належать до Іспанії), мешканців островів у протоці Ла-Манш (хоча вони відносяться до Великої

Британії) та мешканців Північного Кіпру (громадян самопроголошеної Турецької республіки Північного Кіпру). Нагадаємо, що нині до складу Європейського союзу належать 27 держав: Австрія, Бельгія, Болгарія, Кіпр, Чеська республіка, Данія, Естонія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Греція, Угорщина, Республіка Ірландія, Італія, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Польща, Португалія, Румунія, Словаччина, Словенія, Іспанія, Швеція, Велика Британія. Отже, громадяни цих країн не мають жодних обмежень у завезенні до Великої Британії будь-яких алкогольних чи тютюнових виробів – якщо вони не призначені для комерційного використання. З метою це справдити британський митник може ставити туристам певні питання та вчинити контроль. Питання можуть бути щодо: а) виду та кількості закупленого товару; б) причини купівлі; в) способу оплати; г) відкритого та прихованого перевезення цього товару; б) частоти подорожей; е) обсягів особистого споживання алкогольних чи тютюнових виробів; є) інші питання. Такі питання будуть ставитися неодмінно, якщо турист везе із собою більше, ніж: а) 3200 сигарет; б) 200 сигар; в) 400 сигарильос; г) 3 кг тютюну; д) 110 л пива; е) 90 л сухого вина; є) 10 літрів спирту або міцних алкогольних напоїв; ж) 20 л кріпленого вина (приміром, портвейну чи шеррі-бренді) (табл. 2).

Таблиця 2. Митні норми щодо перевезення туристами товарів та валюти, які діють у ЄС (на прикладі Великої Британії) Авторська розробка на підставі [5; 6; 7]

№	Товар, валюта	Для туристів-громадян країн-членів Європейського союзу	Для туристів-громадян країн, що не є членами Європейського союзу
1.	Алкогольні напої	- 10 л спирту (міцного алкоголю); - 20 л кріпленого вина; - 90 л сухого вина; - 110 л пива	- 1 л спирту (міцного алкоголю) або 2 л кріпленого вина - 4 л сухого вина - 16 л пива
2.	Тютюнові вироби	- 3200 сигарет; - 200 сигар; - 400 сигарильос; - 3 кг тютюну	- 200 сигарет або 100 сигарильос або 50 сигар або 250 г тютюну
3.	Харчові продукти (м'ясо-молочні, овочі, фрукти, насіння, коренеплоди)	Без обмежень, якщо: а) не містять пестицидів та збудників хвороб; б) вироблені (вирощені) в країнах ЄС; в) призначені до особистого вжитку	Ввіз заборонено
4.	Непродовольчі товари (парфуми, електротовари тощо для подарунків та сувенірів)	Без обмежень	Дозволяється на суму до 390 фунтів (270 фунтів, якщо туристи подорожують приватним літаком чи кораблем)
5.	Валюта	Без обмежень	Дозволяється в обсязі до 10 000 євро

Щодо пального, то на додаток до стандартного вмісту баку транспортного засобу туристам дозволяється при в'їзді до Об'єднаного Королівства взяти з собою резерв пального у відповідній одній каністрі (обсяг не зазначається). При цьому поромні та залізничні компанії можуть застосувати свої жорсткі обмеження щодо обсягу резервного пального у каністрах через міркування безпеки.

Натомість, щодо перевезень туристами харчових продуктів (у т.ч. м'яса, риби, молочних виробів) а також, овочів та фруктів жодних обмежень у межах ЄС не існує за дотримання туристами трьох умов: а) ці продукти не містять пестицидів та збудників хвороб; б) призначені для особистого вжитку; в) вироблені (вирощені) в країнах ЄС. При цьому у випадку харчових продуктів тваринного проходження до списку країн ЄС додаються Андорра, Канарські острови, острови в протоці Ла-Манш, острів Мен, Ліхтенштейн, Норвегія, Сан-Маріно, Швейцарія; а у випадку овочів та фруктів – Андорра, острови в протоці Ла-Манш, острів Мен, Швейцарія та Сан-Маріно. Існує і список заборонених до ввезення до Великої Британії товарів, про що буде далі.

Якщо подорожуючий, що в'їжджає до Великої Британії, не є громадянином країн-членів Європейського союзу (це відноситься також до мешканців Канарських островів, островів у протоці Ла-Манш, а також Гібралтару), то він підлягає певним обмеженням щодо обсягів безмитного провезення товарів у його багажі за умови, що ці товари призначаються до власного користування та подарунків та транспортуються самим туристом. Товари, що призначені для продажу, класифікуються як комерційні товари (англ. – *Merchandise in Baggage*) та підлягають особливим митним правилам та платежам. Якщо при в'їзді до Великої Британії турист має у своєму багажу обсяги товарів, що перевищують дозволені норми, то йому рекомендується використовувати червоний коридор або скористатися телефоном червоної лінії. Трансферні пасажери, що подорожують через летовища Великої Британії або інших держав-членів ЄС, повинні дотримуватися правил та норм перевезення алкогольних напоїв, що діють у ЄС, навіть за умови, що останні придбані в магазинах *duty free*, але за межами митної території ЄС, оскільки обсяги цих товарів можуть перевищувати нормативи, прийняті в ЄС щодо багажу громадян країн, що не є членами ЄС, і це може виявитися під час контролю на пунктах безпеки (англ. – *security search point*) (рис. 1).

Отже, туристам, що не є громадянами країн-членів Євросоюзу, дозволяється завозити до Великої Британії не більше (табл. 2): а) 1 л спирту чи міцних алкогольних напоїв (міцністю понад 22°) або 2 л кріпленого вина, шампанського або інших подібних алкогольних напоїв міцністю менш, ніж 22° (при-цьому можливі різні еквівалентні комбінації, приміром, якщо турист везе 1 л кріпленого вина, то це дає йому дозвіл на додаткові 0,5 л міцного алкоголю тощо; б) 16 л пива та 4 л сухого вина; в) 200 сигарет, або 100 сигарільос, або 50 сигар, або 250 г тютюну (тут теж

дозволяються еквівалентні комбінації, наприклад, 100 сигарет та 25 сигар тощо).

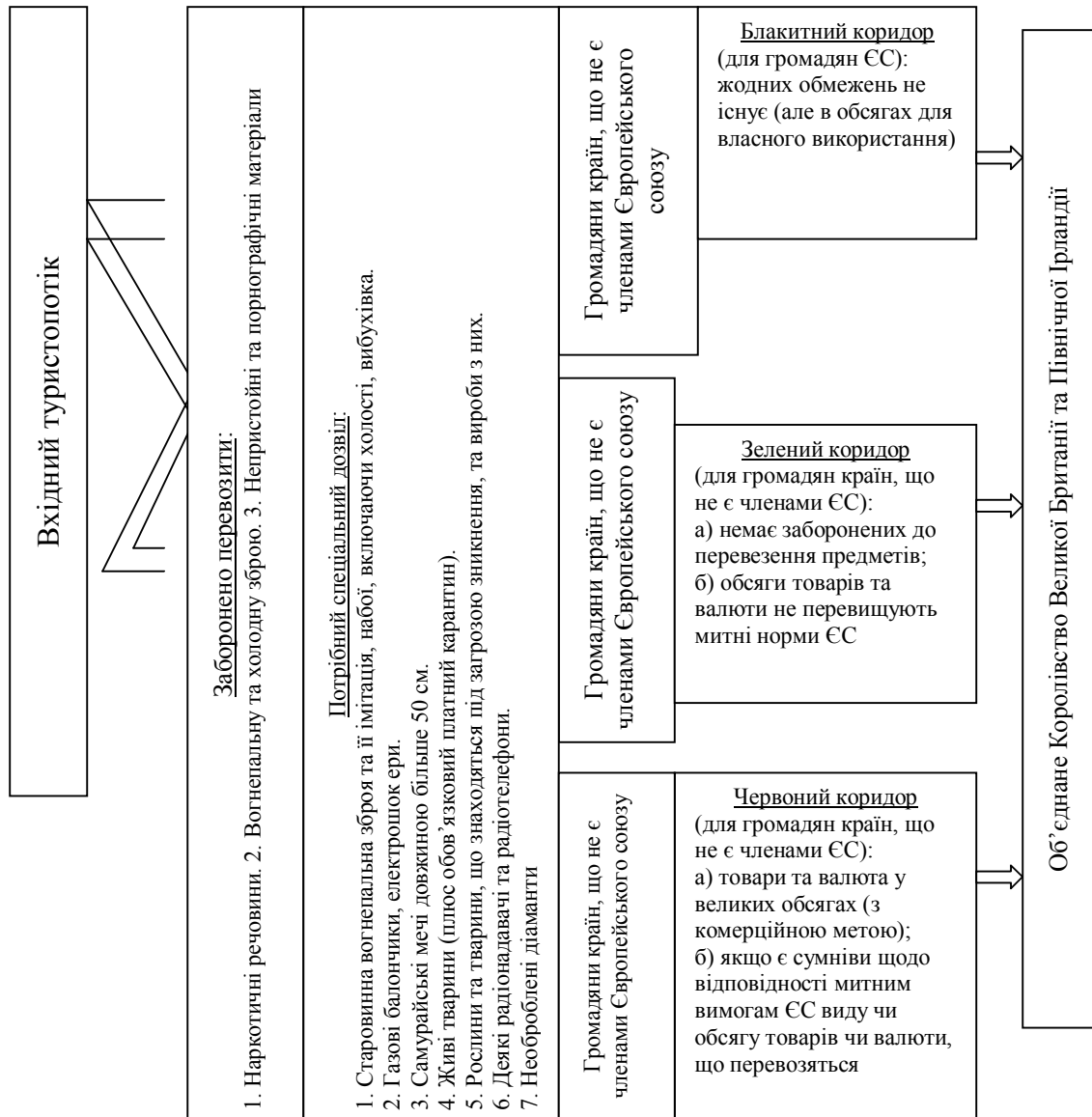

Рис. 1. Логістичні особливості проходження туристами прикордонно-митного контролю в країнах ЄС (на прикладі Великої Британії) Авторська розробка на підставі [5; 6; 7]

При цьому: 1) забороняються: а) еквівалентні комбінації, що включають одночасно алкогольні та тютюнові вироби; б) перевезення алкогольних та тютюнових виробів туристами (пасажирами) віком до 17 років;

2) дозволяється: а) безмитне провезення алкогольних та тютюнових виробів, якщо вони придбані в країнах-членах ЄС (про що має бути відповідне підтвердження – товарний (касовий) чек, квитанція тощо) – в обсягах для особистого споживання; б) безмитне завезення до Великої Британії інших товарів (наприклад, парфумів, електротоварів тощо – для подарунків та сувенірів) на суму до 390 фунтів (ця сума зменшується до 270 фунтів, якщо туристи подорожують приватним літаком або кораблем);

в) якщо турист завозить до Великої Британії означених товарів на більшу суму, то йому слід пам'ятати, що в цьому випадку мито буде накладене на всю вартість цих товарів, а не на лише ту частину їхньої вартості, що перевищує дозволені обсяги.

Забороняється завезення до Великої Британії з країн, що не є членами ЄС, усіх м'ясних та молочних продуктів через побоювання різних хвороб, що можуть зашкодити довіллію та господарству. Така сама заборона стосується більшості фруктів, овочів, насіння та коренеплодів. Для завезення окремих їх видів (наприклад, картоплі) необхідний офіційний дозвіл.

Щодо валюти, то для туристів з країн, що не є членами ЄС, підлягає обов'язковому декларуванню її обсяг, що дорівнює 10 000 євро та більше. Бланки валютних митних декларацій можна безкоштовно отримати в усіх летовищах та морських портах Об'єднаного Королівства (при цьому острів Мен та острови в протоці Ла-Манш не рахуються як його частини, оскільки вони є вільними економічними зонами). Порівняння митних норм щодо перевезення туристами товарів та валюти, що діють в Україні та країнах ЄС (на прикладі Великої Британії), наводиться в табл. 3.

У випадку трансферних пасажирів (туристів), що подорожують літаком у межах ЄС або в межах Великої Британії (внутрішні рейси), то митному контролю в транзитних летовищах підлягає лише ручна поклажа таких пасажирів (туристів), а весь їхній багаж підлягає перевірці лише в кінцевій дестинації.

Таблиця 3. Митні норми щодо перевезення туристами товарів та валюти, що діють в Україні та країнах ЄС (на прикладі Великої Британії) Авторська розробка на підставі [3; 4; 5]

№	Товар, валюта	Україна	Велика Британія
1.	Алкогільні напої	- 10 л спирту (міцного алкоголью); - 2 л вина; - 5 л пива	- 1 л спирту (міцного алкоголью) або 2 л кріпленого вина - 4 л сухого вина - 16 л пива
2.	Тютюнові вироби	- 200 сигарет; - 50 сигар; - 250 г тютюну	- 200 сигарет або 100 сигарильос або 50 сигар або 250 г тютюну
3.	Харчові продукти	Дозволяється ввїз на суму до 50 євро для власного споживання	Заборонено ввїз будь-яких харчових продуктів
4.	Непродовольчі товари (парфуми, електротовари тощо для подарунків та сувенїрів)	Дозволяється ввїз на суму до 200 євро та вагою до 50 кг (парфуми – до 50 г, туалетна вода – до 250 г)	Дозволяється ввїз на суму до 390 фунтів (270 фунтів, якщо туристи подорожують приватним літаком чи кораблем)
5.	Валюта	Дозволяється в обсязі до 10 000 євро	Дозволяється в обсязі до 10 000 євро

Українським туристам слід обов'язково знати, які товари взагалі суворо заборонено завозити до Великої Британії. Це, насамперед: а) наркотичні речовини (героїн, морфій, кокаїн, амфітамін, барбітурати, ЛСД та каннабіс); б) вогнепальна та холодна зброя, включаючи різноманітні види ножів, кінжалів тощо, а також дудки, рупори, духові труби тощо; в) непристойні та порнографічні матеріали (книжки, журнали, фільми, відео, DVD та комп'ютерні програми), що включають: матеріали, що стосуються дітей; матеріали з жорстким насильством; інші матеріали еротичного характеру, що не продаються легально у Великій Британії.

Українським туристам слід знати, за наявності яких товарів у їхньому багажі можна отримати проблеми з британськими митниками під час перевірки з причин порушення права інтелектуальної власності – це стосується, насамперед, піратської продукції або підробки відомих світових брендів (компакт-диски, DVD, одяг, взуття, дизайнерські речі, що завозяться з країн-не членів ЄС).

Окрему групу складають предмети, для завезення яких до Великої Британії потрібний спеціальний дозвіл (ліцензія). Це:

1. Вогнепальна зброя, набої, вибухівка, включаючи холості набої та імітації зброї, а також газові балончики та електрошокери – дозвіл можна отримати за умови участі у відтворенні історичних подій.

2. Самурайські мечі з кривим лезом понад 50 см довжиною – дозвіл надається за умови участі у військово-історичних іграх або релігійних церемоніях.

3. Живі тварини: ввезення туристами тварин дозволяється за умови отримання ліцензії Ветеринарної служби Великої Британії та проходження обов'язкового платного карантину; це стосується і «кімнатних» птахів (але свійські тварини та пташина сюди не відносяться).

4. Рослини та тварини, що знаходяться під загрозою зникнення та вироби з них (біжутерія, взуття, сумки, пояси тощо) – потребують дозволу CITES (Міжнародна організація з захисту тварин та рослин, що знаходяться під загрозою зникнення). Сюди належить також ікра лососевих риб, вироби з слонової кістки, коралів, морських раковин, крокодилової та зміїної шкіри тощо.

5. Деякі радіонадавачі (CB radio) та радіотелефони, що не прийняті до використання у Великій Британії.

6. Необроблені діаманти – при завезенні з-за меж ЄС необхідний тзв. Сертифікат Кімберлі.

У випадку спроби завезення до Великої Британії заборонених товарів або товарів без необхідної ліцензії (або коли дозвіл чи ліцензія підроблені) дії туриста кваліфікується як контрабанда і тягнуть за собою суворе покарання аж до ув'язнення. Щоб попередити такий розвиток подій, туристам наполегливо рекомендується з боку Прикордонної Служби Великої Британії (англ. - UK Border Agency) та Митної служби Її Величності (англ. - HM Revenue&Customs):

- ніколи не завозити до Великої Британії заборонених товарів та предметів;

- ніколи не брати в когось будь-які предмети, товари для завезення до Великої Британії;

- у випадку подорожі автомобілем, якщо ви водій, пересвідчитися, щоб ваші пасажир не везли заборонених речей, товарів, інакше, за умови знайдення контрабанди, авто буде конфісковане;

- ніколи не намагайтесь нелегально провезти тварин до Великої Британії, оскільки навіть ручна тварина може несподівано захворіти на сказ, що призведе до непередбачувальних наслідків.

Висновки. В умовах постійно зростаючих туристопотоків з України до країн Європейського союзу працівникам турфірм та туристам слід пам'ятати, що в усіх державах-членах ЄС, у тому числі в Італії та Великій Британії, діє єдиний Митний кодекс ЄС, який передбачає істотні обмеження для туристів-громадян країн, що не є членами ЄС, щодо перевезення товарів, валюти, тварин тощо. Ці вимоги українським туристам слід знати та виконувати. Також нашим туристам належить знати, що прикордонно-пропускні пункти в летовищах, морських портах, автомобільних переходах країн ЄС нині мають не дві пропускні смуги (коридори) для виходу пасажирів (туристів) (як вказується в більшості літературних туристичних джерел), а три: блакитний коридор – для громадян країн-членів ЄС (їх зазвичай не перевіряють); зелений коридор – для громадян країн, що не є членами ЄС та не мають із собою та в багажі заборонених до перевезення в межах ЄС товарів та предметів або валюти та везуть товари, що дозволені до завезення до країн ЄС та не перевищують встановлені обсяги (може бути вибіркова перевірка); червоний коридор – для громадян країн, що не є членами ЄС, та везуть із собою товари або валюту у великих обсягах (для комерційного використання) – передбачається ретельна перевірка митниками з обов'язковим декларуванням товарів та валюти. Червоний коридор також рекомендується туристам (у т.ч. з України), якщо в них є сумніви щодо відповідності митним вимогам ЄС виду та обсягу товарів чи валюти, що перевозяться ними. Логістичний аспект проблеми, що досліджується в статті, розглянутий на прикладі Великої Британії (або Об'єднаного Королівства Великої Британії та Північної Ірландії), яка, з одного боку, є членом ЄС, але з іншого – не входить до зони євро (зберегла свою національну валюту - фунт стерлінгів) та має свої додаткові прикордонно-митні вимоги щодо перевезення туристами товарів та валюти. Ознайомлення з ними, без сумніву, буде вельми корисне як для українських туристів, що збираються відвідати «туманний Альбїон», так і для працівників українських турфірм, що спеціалізуються на виїзному туризмі до країн Європейського союзу.

1. Смирнов І.Г., Хільчевська І.Г. Логістика у зовнішньоекономічній діяльності//Регулювання зовнішньоекономічної діяльності: Навч. пос./ За ред. І.І. Дахна. – К.: ЦУЛ, 2009. – С. 65 – 150.

2. Смирнов І.Г. Митна логістика як чинник економічної безпеки України в кризових умовах // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2010. - № 1. – С. 21-35.
3. Смирнов І.Г. Логістика митного контролю туристопотоків в Україні // Краєзнавство та музейна справа в Україні: Наук. зб. «Велика Волинь». – 2010. – Вип. 44. - С. 180-195.
4. Смирнов І.Г. Логістика митного контролю міжнародних туристопотоків // Найновітє постиження на європейската наука: Матеріали за VI Міжнародна научна практична конференция. Том 9. Икономики. – София: Бял ГРАД БГ, 2010. – С. 26-42.
5. Travelling to the UK. – London: UK Border Agency, 2010. – 16 p.
6. www.hmrc.gov.uk (сайт Митної служби Об'єднанного Королівства).
7. www.ukba.homeoffice.gov.uk (сайт Прикордонної агенції Об'єднаного Королівства).
8. Смалъ І.В. Туристичні ресурси світу: Навч. пос. – Ніжин: вид-во НАУ ім. М.Гоголя, 2010. – 336 с.
9. Туристическая география Европы: Учеб. пос.: пер. с франц. – М.: Финансы и статистика, 2008. – 608 с.
10. Устименко Л.М. Основи туризмознавства: Навч. пос. – К.: Альтерпрес, 2011. – 345 с.

УДК 911.3

Смалъ В.В.

ТЕРЦІАРИЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: ПОРІВНЯННЯ З КРАЇНАМИ ЄВРОСОЮЗУ

Терціаризація економіки - важлива ознака постіндустріальності розвитку. У статті представлені результати дослідження рівня розвитку третинного сектору економіки України у порівнянні з країнами Євросоюзу. Виявлені найбільш проблемні сфери діяльності сектору послуг та викладені міркування щодо його подальшого розвитку.

Ключові слова: Україна, терціаризація, Європейський Союз, сфера послуг, постіндустріальна економіка.

Терціаризация экономики – важный признак постиндустриальности развития. В статье представлены результаты исследования уровня развития третичного сектора экономики Украины в сравнении со странами Евросоюза. Выявлены наиболее проблемные сферы деятельности сектора услуг, представлены соображения относительно его дальнейшего развития.

Ключевые слова: Украина, тертиаризация, Европейский Союз, сфера услуг, постиндустриальная экономика.

Tertiarisation of economy is an important feature of the postindustrial development. The paper presents results of the research devoted to determining the level of development of Ukraine tertiary sector in comparison with European Union countries. The most problem spheres of service sector activity are revealed. Some considerations concerning the further service sector development are presented.

Key Words: Ukraine, tertiarisation, European Union, service sector, postindustrial economy.

Вступ. Постановка проблеми. Трансформаційні процеси в українській економіці привели до змін її структурних пропорцій, зокрема, до перерозподілу робочої сили та валової доданої вартості між секторами господарства. Важливий напрямок структурної перебудови – терціаризація економіки, тобто прискорений розвиток сфери послуг. Відмінності у рівні розвитку сфери послуг колишнього СРСР і України як його частини та розвинутих країн Заходу були більш значними, ніж у рівні розвитку інших економічних секторів, скажімо, промисловості. Промисловості приділялась